

Türk Milleti'nin Direniş Ruhu

sinanmeydan@sozcu.com.tr

AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan geçtiğimiz hafta AKP'nin grup toplantısında, "ÖSO, kendi vatanlarını korumak için bir araya gelip organize olmuş, bizim de desteklediğimiz, tipki Kurtuluş Savaşımızdaki Kuvayı Milliye güçleri gibi bir sivil oluşumdur" dedi. Erdoğan daha önce de "ÖSO'yu biz ABD ile birlikte kurduk" demişti.

Ancak öncelikle Kuvayı Milliye'yi doğrudan doğruya Türk Milleti kurmuştu. Kuvayı Milliye, toprakları işgal edilen, canına ve namusuna kast edilen, vatani elinden alınmak istenen Türk Milleti'nin direniş ruhudur.

KUVAYI MİLLİYE'NİN DOĞUŞU

Kuvayı Milliye, "Milli Kuvvetler" demektir. Dar anlamıyla, Milli Mücadele'deki milis kuvvetleri ve yerel direnişleri; geniş anlamıyla, Milli Mücadele'deki tüm kuvvetleri ve tüm direniş ifade eder. Sabahattin Selek'in ifadesiyle "Müdafaa-i Hukuk örgütleri, kongreler, TBMM, bunlara yardımcı olan bütün organlar, hatta ordu milli kuvvetler idi." (Sabahattin Selek, Anadolu İhtilali, C. I, s. 120).

Burdur Askerlik Şubesi Başkanı Albay İsmail Hakkı Bey, Yunanların İzmir'i işgalinden iki gün sonra, 17 Mayıs 1919'da, Aydın'daki 37. Tümen Komutanı Albay Şefik (Aker)'e gönderdiği bir telgrafta "gönüllü silahlı bir halk teşkilatı" kurulması gerekliğini belirtmişti. 57. Tümen Komutanı Albay Şefik (Aker) ise 23 Mayıs 1919'da Osmanlı Savaş Bakanlığı'na gönderdiği bir raporda "Anadolu'yu işgalden kurtarmak için Kuvayı Milliye örgütü" kurmaktan söz etmişti. Bu raporu alan Genelkurmay Başkanı Cevat Paşa "Kuvayı Milliye kurulmalıdır" cümlesinin altını çizmişti. Ancak işgalere direnmek yerine İngilizlerin merhametine sığınmayı uygun bulan Osmanlı yönetimi, bırakan Kuvayı Milliye'yi kurmayı, Kuvayı Milliye'yi yasaklayacak, Kuvayı Milliye'leri idama mahkum edecektiler.

Batı Anadolu'da Kuvayı Milliye'nin kurulmasında üç albay; Albay Bekir Sami (Günsav), Albay Kazım (Özalp), Albay Mehmet Şefik (Aker) çok etkiliydi. Bunların yanında Urfa'da Yarbay Kazım, Ayvalık'ta Yarbay Ali (Çetinkaya), Ödemiş'te Yüzbaşı Tahir Fethi (Özerk), Nazilli'de Binbaşı Hacı (Şükürü), Antep'te Yarbay Şefik Özdemir, Kılıç Ali gibi subaylar önemli roller üstlenmişti. Kuvayı Milliye'nin içinde Demirel Mehmet Efe, Yörük Ali Efe, Çerkez Ethem, İpsiz Recep gibi efeler ve çete reisleri; İstanbul'dan Anadolu'ya silah kaçıran Mirm Mirm, Yavuz, Karakol gibi gizli örgütlerin üyeleri; Yenibahçeli Şükürü Bey, Yahya Kaptan, Topkapılı Cambaz Mehmet, Topal Osman, Sütlü İmam, Şahin Bey gibi kahramanlar; Cemalettin Çelebi, Rifat Börekçi, Abdurrahman Kamil Efendi, Ridvan Hoca, Ahmet Hulusi Efendi gibi din adamları vardı.

Denizli Müftüsü Ahmet Hulusi Efendi, 16 Mayıs sabahı belediye binası önüne topladığı halkı şöyle seslenmişti: "Her ne pahasına olursa olsun Yunanlara karşı koymak gerekir... Hiçbir silahlı olmayan bir Müslüman dahi yerden üç taş arak düşmana atmaya mecburdur."

Maraş'ı işgal eden Fransızlar, Maraş kalesindeki

KUVAYI MİLLİYE

"Milli Mücadele'yi yapan doğrudan doğruya milletin kendisidir, milletin evlatlarıdır. Millet analarıyla, babalarıyla, kardeşleriyle mücadeleyi kendisine ülkü edindi... Milli Mücadele'de şahsi hirs değil, milli ülkü, milli onur gerçek etken olmuştur." (Atatürk, 1925)

Türk Bayrağı'nı indirmişti. O cuma günü Ulu Cami'de cuma namazını kıldırmaya gelen Ridvan Hoca, "Hürriyeti elinden alınan bir milletin cuma namazı kılmasının dinen caiz olmadığını" söylemişti. Celal (Bayar), Şükürü (Saracoğlu), Mahmut Esat (Bozkurt) da birer Kuvayı Milliye'ciydi. Bu arada Sabahattin Selek'in ifadesiyle Kuvayı Milliye'lerin tamamı "kahraman" değildi. (Selek, age, s. 129). İçlerinde halka zarar verenler de vardı. (Şevket Süreyya Aydemir, Tek Adam, C. II, s. 163).

İLK DİRENİŞLER

İstanbul'daki Osmanlı Hükümeti; Sadrazam Damat Ferit ve Padişah Vahdettin, işgalere karşı sesiz kalınca, bazı yuriseverler direnişe geçti.

28 Kasım 1918'de Kars'ta Kars Millî İslam Şurası toplandı.

2 Aralık 1918'de Edirne'de Trakya Paşaeli Cemiyeti, 4 Aralık'ta İstanbul'da da Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kuruldu.

19 Aralık 1918'de Hatay Dörtöl Karakese Köyü halkı Fransız işgaline karşı direndi. Bu ilk sivil direnişti.

28 Aralık 1918'de İzmir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kuruldu. Anadolu'nun daha pek çok yerinde Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri kuruldu. Bu cemiyetler, iki yıl içinde tam 28 yerel kongre toplayacaktı. (Bülent Tanör, Kurtuluş Üzerine 10 Konferans, s. 98).

15 Mayıs 1919'da emperyalist bir plan gereği Yunan ordusu çok kanlı bir şekilde İzmir'i işgal etti. O gün Gazeteci Hasan Tahsin, Yunan Elzon alayının irtıyarı sancaklarını vurdu. İşte Hasan Tahsin'in tabancasından çıkan o ilk kurşunla başladı Kuvayı Milliye...

16 Mayıs 1919'da öğleden sonra Rum çetelerle destekli Yunan birlikleri, Urfa'daki askeri birliğe ve Türk mahallelerine saldırdı. Urfa'da Yarbay Kazım Bey'in ellinde 173. Alay'a mensup sadece 18 er vardı. 120 kadar gönüllü, bu 18 kişilik birliğin yardımına geldi. Urfa'da asker-sivil birlikte bir gün boyunca düşmana direndi. 17 Mayıs'ta Urfa Yunan işgaline girdi. Halk ve ordu tarafından yapılan ilk kurşun savaşı buydu.

Kuvayı Milliye ateşinin büyüyip tüm Anadolu'yu sarması artık an meselesiydi. İzmir'in işgaline, İstanbul'dan yükselen halk tepkisi büyük oldu.

İLK MİTINGLER

17 Mayıs 1919'da İstanbul Darülfünunu'nun hocaları ve öğrencileri, üniversitede İzmir'in işgalini kınadılar.

19-22 Mayıs 1919'da İstanbul'da Fatih'te, Kadıköy'de, Üsküdar'da 30 bin ile 200 bin kişi arasında değişen yüksek katılımlarla direniş mitingleri düzenlendi.

Fatih mitinginde kürsüye çıkan Halide Edip Hanım şöyle diyordu: "Türk ve Müslüman bugün en kara gününü yaşıyor. Memleketimiz paylaşılma tehlikesi karşısında... Yarın var, çocuklarımız var. Buradaki Türkler, Müslüman alevinin kalbidir. Siz düşüştüğünüz zaman birçok şeyler düşecektir..." Hüseyin Ragıp Bey'in ağzından ise bir ara şu sözler döküldü: "Biz kendi yurumuzda hiçbir milletin bize haklı, bize efendi olmasına tahammül edemeyiz..."

Kadıköy mitinginde konuşan Münevver Salmi

Hamım, "Ben hürriyeti gasp edilmiş bir milletin kızı olarak istiklalime nasıl yürüyeceğimi söyleyeceğim" dedikten sonra sözlerini şöyle bitirdi: "Efendileri Az söylemek, çok iş görmek zamanı gelmiştir. Biz yalnız ağlıyoruz. Ağlamakla kazılabacak hak, haklarımızı işitecek kalp yoktur. Teşkilat yapmak... Nihayet işe başlamak lazımdır..."

Münevver Salmi Hanım'ın dediği gibi "söylemek" ve "ağlamak" yetmiyordu. "İşe başlamak" gerekiyordu. Karşımızdaki silahlı orduya karşı silahlı direnişe geçmekten başka çare yoktu. Ama elde ne doğru dürüst bir ordu ne de yeterli silah vardı. Dahası, halk savaş istemiyordu. Yorgundu, umutsuzdu. Korkaklık ve ihanet de cabası... Örneğin bazı yerlerde işgalcileri şehre davet edenler, işgalcilerin geleceğini öğrenince de evlerine Yunan bayrakları asanlar vardı.

Ancak her şeye rağmen Kuvayı Milliye ateşleri çoğalmaya başlamıştı.

AYVALIK DİRENİŞİ

26 Mayıs 1919'da bir İngiliz ve bir Yunan gemisi Ayvalık limanına geldi. 29 Mayıs'ta Ayvalık işgal edildi. Ancak Ayvalık'ta 172. Alay Komutanı Yarbay Ali (Çetinkaya) komutasındaki 24 subay ve 15 kadar er, Ayvalık sirtlarına yaslanarak düşmana karşı direndi. Bu direniş sırasında bir subay ve birkaç er şehit oldu. Ordunun ilk kurşun direnişi buydu. Mondros'a rağmen askeri birliğiyle düşmana karşı direnen ilk komutan da Yarbay Ali Çetinkaya'dı.

ÖDEMİŞ DİRENİŞİ

Yunan ordusu 29 Mayıs 1919'dan itibaren Ödemiş'i kuşatmaya başladı. 56. Tümen Komutanı ve 17. Kolordu Komutanı Vekili Albay Bekir Sami (Günsav) ve Ödemiş Jandarma Komutanı Yüzbaşı Tahir Fethi (Özerk) direniş hazırlıkları yaptılar. Ödemiş'te 29 Mayıs 1919 gecesi bir direniş hükümeti kuruldu. Alınan kararlara göre "Yiğit Ordu" adıyla milli bir örgüt ve Hacılıyaz Tepesi'nde de milli bir cephe kurulmasına karar verildi. Yüzbaşı Tahir Bey, Ödemiş Kuvayı Milliye Komutanlığı'na getirildi. Ödemiş Kaymakamı Bekir Sami (Baran), İzmir ve İstanbul'daki işgalci temsilcilerine gönderdiği bildiri de şöyle diyordu: "Yunan işgal kuvvetleri İzmir'de çekilmeliği takdirde dökülecek kanın sorumluluğu sizin ve temsil ettiğiniz milletlerin olacaktır... Artık bilin ki kalem

değil silah ötecektir." O gece silah deposu açılarak halka 1200 silah ve yeterli miktarda cephane verildi. 30 Mayıs'ta Yunan ordusu Ödemiş'e saldırdı. Tepeleri tutan Ödemişli Kuvayı Milliye'ciler ve 13 yedek subay Martin tüfeklerini ateşlediler. Toplam 120 kişi civarındaki Kuvayı Milliye'ciye karşı 2000 kişi civarındaki düşman, hafif ve ağır maki-neli tüfeklerle cevap verdi. Direniş yarım gün sürdü. Ödemişli Kuvayı Milliye'ciler 2 şehit 10 yaralı verdiler. Düşmanın kaybı daha fazlaydı. Sonunda Ödemiş düştü. Yunan ordusu Ödemiş'e girmeden bazı köyleri yaktı. İşte Milli Mücadele'de halkın ilk kurşun direnişi buydu. (Alev Coşkun, Kuvayı Milliye'nin Kuruluşu, s. 231-28).

Ödemiş düştü, ama bu halk direnişiyse Ege'de gerçek anlamda Kuvayı Milliye başladı. Ödemiş direnişi, Kuvayı Milliye'ye katılımı artırdı. Efeler ve zeybekler Kuvayı Milliye'ye katıldı. Ege'de Alaşehir Cephesi, Balıkesir Cephesi, Aydın Cephesi gibi Kuvayı Milliye cepheleleri oluştu.

Kuvayı Milliye güney direnişinde çok başarılı oldu. Urfa, Antep, Maraş'ta Fransız işgaline karşı gerçekleştirilen "destansı halk mücadelesi" tarihe altın harflerle yazıldı.

ÇOBAN ATEŞLERİNİ BİRLEŞTİRMEK

Mareşal Fevzi Çakmak şöyle diyor: "Mondros Mütarekesi'nden sonra bir uçaktan Anadolu'ya bakılsaydı yer yer yanan ateşler görürdünüz. Bunlar pırıl pırıl çoban ateşleridir." Bu çoban ateşleri sönmemeliydi, birleştirilip büyütülmeliydi. İşte Atatürk, bu çoban ateşlerini birleştirip ulusal direniş ateşine dönüştürdü. Kuvayı Milliye'nin gelişmesi, güçlenmesi, örgütlenmesi için çalıştı. Müdafaa-i Hukuk cemiyetleriyle ilişki kurdu. Yerel kongreleri takip etti. Onun başkanlığındaki Erzurum Kongresi'nde "Kuvayı Milliye'yi amil, iradeyi milliyeyi hâkim kılmak esastır" kararı alındı. Dağınık haldeki Müdafaa-i Hukuk cemiyetlerini Sivas Kongresi'nde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti çatısı altında birleştirdi: Kuvayı Milliye cephelelerine komutanlar gönderdi. En önemlisi de Sakarya Savaşı öncesinde yayımladığı Tekalifi Milliye Emirleri'yle halkın elinde avucunda ne varsa -sonradan geri ödenmek koşuluyla- yüzde kırkını orduya vermesini istedi. İki öküzünden birini orduya veren Mehmet Amca... Kağınyla cepheye cephane taşıyan Hanife Teyze... Hepsi birer Kuvayı Milliye'ciydi.

KUVAYI MİLLİYE RUHU

İsmail Hakkı Bey, Sultanahmet mitinginde konuşuyor.

KUVAYI Milliye'nin önemi, Türk Milleti'nin; sarayın, sultanın veya başka birinin ağzına bakmadan kendi kaderini kendi eline alma iradesini göstermesinden kaynaklanır. Türk Milleti, Osmanlı sarayının suskunluğuna, hatta direniş önleme çabalarına karşı dışmana direndi. Bu gerçeği çok çabuk gören Atatürk, Anadolu'ya geçer geçmez "Egemenlik kayıtsız şart-sız millettindir" diyerek TBMM'yi açtı. Samed Ağaoğlu'nun ifadesiyle "Milli hak-miyet prensibi bir milli ruh halinden doğdu. O ruh halini Kuvayı Milliye Ruhu diyoruz... Bu ruhun kendini gösterdiği en büyük sahne Türkiye Büyük Millet Meclisi'ydı... Meclis'in kullandığı yetki, yazılı hükümlerle ilgili olmayan bir kaynaktan doğuyordu. İşte o kaynak 'Kuvayı Milliye

Ruhu' idi." (Samed Ağaoğlu, Kuvayı Milliye Ruhu, s. 43).

Atatürk, Kuvayı Milliye Ruhu'yla sadece vatani kurtarmadı, cumhuriyeti de o ruhla kurdu.

Kuvayı Milliye; Ahmet Ağaoğlu'nun de-yişiyle "Namussuz ve esir yaşamaktansa namuslu ölmektir." Atatürk'ün ifadesiyle "Ya istiklal ya ölüm" parolasıyla emperyalist işgale başkaldırılmaktadır. Falih Rıfkı Atay'ın deyişiyle, "Hiçbir işe yaramasa bile namuslu bir adamın yaşadığı dünyada duran tabancadır; hiç olmazsa intihar etmeye yarar!" (Falih Rıfkı Atay, Niçin Kurtulmamak, s. 42)

Derseniz o ki, Türk Milleti'nin direniş ruhu Kuvayı Milliye ÖSO'ya mînosoya benze-mez kardeşim!

KUVVACI KADINLARIMIZ

KUVVACI kadınlarımız vardı. Cepheye cephane taşıyan, cephe gerisinde imalathanelerde çalışan kadınlarımız vardı. 1919'da Sivas'ta Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti'ni kuran kadınlarımız vardı.

Halide Edip Hanım, bir ara umutsuzluğa kapılıp Amerikan mandası istedi. Fakat İstanbul işgal edince gizlice Ankara'ya gidip Atatürk'ün yanında Milli Mücadele'ye katıldı. Cepheye kadar gitti. Onbaşlı oldu. O bir Kuvayı Milliye'ciydi.

Cephede savaşan mücahit kadınlarımız vardı: Kara Fatma (Fatma Seher), Ayşe Hanım, Bitlis Desterdarının Eşi, Kara Fatma Şirinek, Hatice Hatun, Tayyar Rahime, Melek Hanım, Tarsuslu Kara Fatma, Gaziantep'li Yı-rık Fatma, Mudurnulu Fatma Kadın, Nazife Kadın, Gördesli Makbule, Nezahat Hanım, Asker Salmi... Hepsi birer Kuvayı Milliye'ciydi.

Mesela Kadıköy mitinginde konuşan Münevver Salmi Hanım, işgal İstanbul'unda tutuklandı. Sonra Anadolu'ya kaçarak Milli Mücadele'ye katıldı. Yaralandı. "Asker Salmi" diye anıldı. İstiklal Madalyası aldı. O da bir Kuvayı Milliye'ciydi.

Tüm Kuvayı Milliye kahramanlarımızı saygıyla, rahmetle anıyorum.

Kara Fatma ve Milli Müfrezesi.